

чи можуть призвести до втрати фінансової стабільності. Це насамперед зміни в структурі капіталу, порушенням синхронності руху грошових потоків, необґрунтованим збільшенням тривалості фінансового циклу. На думку, провідних вчених даний вид ризику є найбільш загрозливим для підприємства, оскільки може привести до банкрутства.

Інші види ризиків. До цієї різновидності відносять всі інші можливі ризиковані події, які принесли підприємству фінансові втрати та не входять до перелічених вище видів.

Враховуючи важливість впливу фінансових ризиків на формування кінцевих результатів діяльності підприємства, його менеджменту слід найбільш точніше їх прогнозувати при прийомі фінансових рішень та не обмежуватися наведеним переліком оскільки виникнення будь-яку ризику є індивідуальним та непередбачуваним для підприємства.

Література:

Мазаракі та ін. Економіка торговельного підприємства. Підручник для вузів. (Піж ред.. проф. Н.М. Ушакової). – К. Хрещатик, 1999. – 800 с.

Сайт Державної служби статистики України. Режим доступу:
<http://www.ukrstat.gov.ua/>

Бланк И.А. Управление финансовой стабилизацией предприятия. – К.: Ника-Центр, Эльга. – 2003. – 49

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ВЧЕННЯ ПРО ФІНАНСОВУ ПОВЕДІНКУ

Карпишин Н. І.

Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль

Поведінкові фінанси є новим трендом сучасної фінансової науки, який намагається об'єднати поведінкові і психологічні теорії з традиційним підходом до фінансів. Вчені-фінансисти, зважаючи на неможливість використання класичних теорій при поясненні багатьох явищ, як і все частіше виникають на фінансових ринках, почали активно досліджувати взаємозв'язок між особливостями людської психології та проблемами ринкової поведінки інвесторів. Поведінкові фінанси стали важливим інструментом при аналізі інвестиційної привабливості і виході на фінансові ринки.

Поведінковий підхід у вирішенні фінансових питань виник в ХХ столітті в період розвитку міждисциплінарності, тобто в час взаємодії різних наук, дисциплін та виникнення прогресивних концепцій, нових рішень і альтернативних ідей.

Поведінкові фінанси (англ. behavioral finance) або «економічна теорія і психологія у фінансовій сфері» є сферою спорідненою з поведінковою економікою. Поведінкова економіка (англ. behavioral economics) - це напрям економічної теорії, який досліджує вплив психологічних факторів на рішення людей у різноманітних економічних ситуаціях. При цьому велика увага приділяється ситуаціям, коли люди поведуться інакше, ніж це прогнозує класична економічна теорія за умовами раціональності та егоїстичності [1].

Всесвітньо відомий спеціаліст в сфері поведінкових фінансів Херш Шефрін в 2001 р. відзначив, що «поведінкові фінанси - це вивчення того, як психологія впливає на прийняття фінансових рішень і фінансові ринки». Російський науковець Ващенко сформулював, що поведінкові фінанси враховують ірраціональну природу поведінки інвесторів і фінансистів на ринку в умовах невизначеності і ризику при прийнятті рішень фінансово-інвестиційного характеру [2].

На думку українського науковця Є. Пенціка, який досліджує поведінкову економіку, «на відміну від університетських підручників з економіки та фінансів, що

розглядають поведінку людини як поведінку раціональної машини по оптимізації корисності, поведінкова економіка орієнтується на реальних людей з їхніми емоціями, забобонами, необдуманими спонтанними рішеннями, стереотипами, стадними інстинктами та ін. Поширені економічні теорії не беруть до уваги зміну настроїв і підходів до бізнесу, ігнорують роль фінансових зловживань і роль їх викриттів» [3].

Поведінкові фінанси – це напрям фінансового менеджменту, головним завданням якого є вивчення психології людини і, зокрема, обґрунтування причин прийняття нею помилкових фінансових рішень в умовах ризику або економічної невизначеності [4].

Поведінкові фінанси формують новий тип мислення в фінансово-інвестиційній діяльності та визначають інші підходи у розробці її стратегії. Поведінкові фінанси допомагають інвесторам:

- критично мислити і розуміти вплив людського фактора на тенденції діяльності фінансового ринку;

- розуміти роль психологічного клімату на підприємстві, значення його відкритості, історії розвитку, встановлених перспектив;

- оцінювати поведінку інвесторів на фінансовому ринку і визначати закономірності та проблеми в психології прийняття фінансових рішень;

- використовуючи теорії поведінкових фінансів, обґрунтовувати аномальні, незрозумілі явища, які виникають на фінансовому ринку;

- аналізуючи фінансову поведінку суб'єктів господарювання, використовувати синтез методів різних наук, як гуманітарних так точних;

- надавати пропозиції для підвищення ефективності фінансової діяльності компаній, використовуючи теорії поведінкових фінансів;

- визначати пріоритети та розуміти психологічні особливості фінансової поведінки домогосподарств.

Поведінкові фінанси вивчають поведінку інвестора на фінансовому ринку і розглядають його як суб'єкта з обмеженою раціональністю (ірраціонального). Їхнє завдання пояснювати, ґрунтуючись на емпіричних даних, ті явища на фінансовому ринку, які з точки зору економічних моделей є аномальними.

Зміст поведінкових фінансів розкривається через фінансові відносини, які виникають між організаціями і між ними та громадянами, між громадянами в процесі інвестування, залучення і перерозподілу фінансових ресурсів відповідно до економічних потреб зацікавлених сторін [5].

Поведінкові фінанси завжди сфокусовані на конкретних особах (діючих у власних або інших інтересах). Їхнє практичне значення полягає в тому, що їх вивчення дає можливість оцінювати і прогнозувати інвестиційні уподобання інституціональних інвесторів (фінансових установ – професійних учасників ринку) і інвестиційні можливості домогосподарств (непрофесійних, але потенційно масових інвесторів). При цьому оцінюється і рівень економічної освіти, фінансової культури і інформованості громадян.

Становлення поведінкових фінансів все більше потребує участі державних інститутів не тільки в регуляторній площині, а й для формування «анти спекулятивної» психології з пріоритетністю довгострокового розміщення вільних ресурсів [5].

Особливість поведінкових фінансів проявляється в міждисциплінарному характері. Поведінкові фінанси пов'язані з економікою, фінансами, психологією, культурологією, соціологією [6].

Поведінкові фінанси використовують категоріальний апарат економічної теорії, вивчають той же предмет і ті ж явища. Поведінкова економіка – це предметна сфера дослідження і методи дослідження теж схожі, однак об'єкт поведінкових фінансів є більш конкретизований. Поведінкова економіка вивчає поведінку економічних агентів загалом, а поведінкові фінанси – поведінку інвесторів. Також поведінкові фінанси використовують категоріальний апарат фінансової теорії, вивчають той же предмет і ті ж явища. В сфері

інвестування поведінкові фінанси розширяють і доповнюють існуючі інвестиційні моделі, пояснюючи аномальні з точки зору цих моделей явища.

Поведінкові фінанси використовують психологічні і соціологічні методи дослідження, розглядаючи особисті характеристики інвестора і поведінку інвестора в соціальному контексті. Крім того взаємодіючи з культурологією, поведінкові фінанси вивчають поведінку інвесторів з точки зору їхньої належності до тієї чи іншої культури.

До теперішнього часу розроблено кілька теорій і моделей, котрі дозволяють пояснити численні факти розбіжностей класичної фінансової теорії і практики інвестування, а також виявити закономірності поведінки окремих індивідуумів в умовах невизначеності і ризику функціонування фондових ринків і ринків капіталу. З точки зору практичного використання найбільш важливими є наступні теорії:

Теорія перспектив.

Теорія поведінки інвесторів на фондовому ринку.

Теорія шумовий торгівлі.

Теорія впливу психологічних якостей трейдера на ефективність здійснюваних ним операцій.

Теорії поведінкових фінансів мають велику практичну цінність, оскільки дозволяють не тільки пояснити багатоподіб, що відбуваються на фінансових ринках, але і передбачити поведінку інвесторів в різних ситуаціях і розробити ефективні ринкові стратегії.

Вчення про поведінкові фінанси має зарубіжне, здебільшого американське походження. Це пояснюється тим, що в Україні радянського і пострадянського періодів дослідження фінансової поведінки інвесторів майже не проводилися. Однак сьогодні усе більше вітчизняних науковців звертаються до надбань теорії поведінкових фінансів, і інтерес до цього розділу фінансової науки зростатиме і в майбутньому. Адже поведінкові фінанси – це своєрідна «рекомендація» учасникам фінансового ринку щодо вибору розумної стратегії фінансової поведінки для максимізації вигоди і прибутків.

Література:

1. Поведінкова економіка [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>

2. Ващенко Т.В. Поведенческие финансы — новонаправление финансового менеджмента. История возникновения и развития. // Ващенко Т.В., Лисицына Е.В. / Финансовый менеджмент. — №1. — 2006. — [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.dis.ru/library/fm/archive/2006/1/4068.html>

3. Здоровий глузд інвестування [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://vkurse.ua/ua/business/smysl-investirovaniya.html>

Шершитский А. А. Поведенческие финансы их роль в условиях экономической неопределённости и финансового риска [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.buk.irk.ru/library/sbornik_14/shershitski.pdf

Корнеев В. В. Поведенческие финансы и инвестирование в эксполярной экономике [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://iee.org.ua/ru/publication/211/>

Коваленко Е. А. Теория поведенческих финансов и ее применение к прогнозированию доходности финансовых активов [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ismme.esrae.ru/pdf/2012/5/326.pdf>

Пенцак Е. Поведенческие финансы [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.investgazeta.net/blogi/povedencheskie-finansy-162696/>

